

A pedagógia munka térnyerésének előzményei a Kolibri Gyermek- és Ifjúsági Színházban

Novák János

Az 1992-ben alakult társulat nem csak formai, de tartalmi újdonságokkal is bővíteni akarta az addig megszokott bábszínházi, gyerekszínházi repertoárját. Tor Åge Bringsvaerd és Pilinszky János – első bemutatóink szerzői – már ezt a törekvésünket jelezték. A máig műsoron tartott Barbro Lindgren darab – a *Kukacmatyi*, Bán János előadásában – arra is rámutatott, hogy az újdonságok országos elterjedését a magas hőfokon bemutatott előadás sikere tudja a legjobban megalapozni.

Az ASSITEJ szervezetnek hála már a kinevezésem előtti években megismerhettem azokat a nemzetközi újdonságokat, melyek világszerte közelebb vitték a színházi előadásokat a gyerekek mindennapi életéhez. Korosztályukból és társadalmi környezetük elvárásaiból fakadó valódi problémákkal találkozhattak ezekben a svéd, német, angol darabokban a gyerekek. Hogy nézőink e műveket hitelesen, magas hőfokon láthassák nem csak külföldi szerzőket, de rendezőket is vendégül hívtam. A svéd-magyar Benedek Judit bemutatói mellett az ausztrál szerző-rendező, Stefo Nantsou *Kövek* című előadásának sikere egy új korosztály, a kamaszok számára is elkezdte építeni repertoárunkat. Ezt az „újítást” pár év múlva már logikusan követték a legkisebbek számára bemutatott előadások. Az új tartalmak, a kényesnek gondolt tabutémák felmutatása az első perctől igényelték a közönséggel az addig megszokottnál intenzívebb kapcsolattartást, az előadások gondos előkészítését, a hatások további feldolgozását. A hagyományos színész-közönségtalálkozók éppen úgy nem jelentettek erre valódi megoldást, mint az akkor már komoly sikereket felmutató nevelési színházak (TIE) elvárásai, melyeknek nem tudunk, de nem is akartunk maradéktalanul megfelelni.

Külföldön azt láttam, hogy minden gyerekszínház a repertoárjához illeszkedve alakítja ki saját nevelési tevékenységét, gyakran már a témaválasztásba is bekapcsolja leendő nézőit, és ha kell, a színházban az előadás után, vagy később az iskolában lehetőséget teremt a darabok kiscsoportos feldolgozására, a hatások elmélyítésére, tudatosítására.

De ellenérvek is voltak.

Sok rendező és szerző vallotta, egy jó előadás önmagáért is helytáll, ha a hatásokkal felelősen, a gyermekek befogadóképességéhez mérten bánnak az alkotók, a nevelési tevékenység fölösleges, csak torzíthat, ha máshova fókuszál, mint az alkotók.

A gyermekszínházi paradigmaváltás „vezérhajójának”, a Suzanne Osten–Per Lysander *Médea gyermekei* (fordító Kunos László) Jókai téri olvasópróbáján mindnyájan átéreztük az egyik főszereplő tréfás megjegyzésének komolyságát: „Forró a pite!”. Számomra ott dőlt el, hogy rendszeressé kell tenni színházunkban a nevelési tevékenységet. Ma is csak félve merem kimondani, hogy ne vonjam magamra a szakemberek haragját, hogy elsősorban a felnőttek miatt éreztem ennek szükségességét. A függöny mögött elbújó félős tanárokat látva, akik rettegtek attól, hogy hogyan szólaljanak meg, mit mondjanak a tabudöntőgető előadás után a rájuk bízott fiataloknak, döntöttem el, hogy lépnünk kell.

Az országban először „köszínházban” a Kolibri Színház nevezett ki önálló hatáskörrel színházi nevelési munkatársat, Végvári Viktóriát. A színházi nevelési szakemberek munkája arról győzte meg a szülőket és pedagógusokat, hogy diákjaik képesek bátran, értelmesen megszólalni az előadások után, értik, sőt igénylik a kényes témák kibeszélését, feldolgozását. A fiatalokat olyan oldalukról ismerhették meg nevelőik ezeken a foglalkozásokon, mellyel addig az iskolában vagy otthon nem találkozhattak. „Mindenről lehet beszélni!” Ez volt a Császár-Bíró Évával, Kulin Eszterrel, Végvári Viktóriával először megfogalmazott jelmondata akkreditált színházi nevelői tevékenységünknek.

Azóta is történt az előadások hatására „pedagógusi pálfordulás”. A *Klamm háborúja* című előadásunkat egy vidéki város gimnáziumának vezetése, mielőtt megrendelte volna a diákok számára, elővizsgálatosságból, zárt körben, a tantestület előtt akarta megvizsgálni. Scherer Péter felkavaró hatású játékát látva az igazgató úgy döntött, ennek az előadásnak nincs helye az iskolájukban. Mire a kolibris buszunk Pestre ért volna, telefonon ért el minket a tantestület megváltozott véleménye, három előadást mégis lekötöttek a Klamm háborújából.

Mára változott az összkép, egyre jobban összehangolódunk. A pedagógusok többsége ma már partnernek tekint munkatársainkat, és a fiatalok is egyre nagyobb számban nézik örömmel az életükhöz, problémáikhoz szorosabban kapcsolódó újdonságokat. Ehhez persze kellett a folyamatosan bővülő, izgalmas ifjúsági repertoár, a dramaturgok, a magyar szerzők és Vidovszky György állandó rendezőnk munkája, aki előadásaiban bátran épít fiatal művészek közreműködésére, ezzel is szolgálva a darabok hiteles tolmácsolását. Nyolc évnyi európai együttműködésben való munkánkkal elértük, hogy ne csak kövessük, de magunk is szerepet vállaljunk